

Када је Александар Гордић, наш колега са Филозофског факултета, објавио персифлажу „Човек или србин“ [\[1\]](#), сви смо мислили да претерује. У том есеју-ругалици, Гордић је другосрбијански дискурс самоmrжње довео до гротеске, тако што је, између осталог, чак и речи „Србија“ и „Србин“ писао малим, заправо, умањеним почетним словом. Дакле, овако: србија и србин [\[2\]](#).

А онда је тај део Гордићеве персифлаже постао истина. Сретен Угричић је недавно објавио свој роман *Незваном јунаку*. Реч

је о Србији 2014. године, у којој влада некакав националистички диктатор [\[3\]](#)

. Књига је штампана, наравно, на латиници. А ћирилица, као националистичко и заостало писмо, коришћена је да означи оно лоше, глупо и заостало. Тако ју је читалац могао да нађе само у речима као што су *диктатор*

,
Путин
и, наравно –
Србија
.

У Хакслијевом *Врлом новом свету*, деца се по обдаништима васпитавају да не воле цвеће и књиге тако што се доведу у просторију испуњену таквим предметима, па кад крену да се играју, пусти се струја. После двеста таквих третмана деца вриште од страха кад год виде књиге и цвеће. Уз помоћ истог механизма (Павловљевог рефлекса) и Угричићев читалац се учи да се ћирилица може користити само када се жели означити нешто рђаво. Зато ће просвећени читалац после двеста оваквих третмана вриштати од страха („Национализам! Национализам!“) када год види текст на ћирилици.

Вероватно зато, да му читаоци не би вриштали од страха, Угричић је, као главни уредник Изабраних дела Зорана Ћинђића, и као директор издавача, Народне библиотеке, обезбедио да се ове књиге штампају латиницом. Зар Народна библиотека Србије да објављује Ћинђића на ћирилици? Не, наравно. Вероватно зато, да му читаоци не би вриштали од страха, Угричић је, од уредништва *Политике*, захтевао да његов текст у „Културном додатку“ (23. јануар 2010)

[\[4\]](#)

Пише: Слободан Антонић
субота, 12 јун 2010 06:06

буде штампан латиницом. Зар

Политика

да објављује Угричића на ћирилици? Не, наравно.

Угричић уме да каже да је његова жеља да шокира Србе, како би их пробудио. „Из очајања заузимају позу која хоће да иритира, да изазива на преиспитивање, да пробуди из самозаборава“, каже он, „то је груба провокација упућена учмалој свести“ (*Пешчаник*, 30. јун 2006)

[\[5\]](#)

. Отуда његово шокирање читаоца

Политике

латиницом. Читаоце

Пешчаника

Угричић, наравно, никада није шокирао ћирилицом. Јер, они су у реду, њих не треба дрмати шокима.

Подвргавати некога струјним ударима је сурово. Али, та васпитна метода баш приличи Србима. Јер, Срби су особен народ. „Срби не поштују истину“, објашњава Угричић (*Пешчаник*

22. април 2008)

[\[6\]](#)

. „То је, мисли се овде, наивност, глупост и немоћ, ако се ослањаш на истину и зависиш од истине. (...) Срби су увређени чињеницама и аргументима овога света. (...) Срби су јако увређени што није по њиховом. (...) Србима свашта пада на памет(...). Срби не схватају да не поштујући истину не поштују себе“, ређа своје мисли о Србима Сретен Угричић. „Ми Срби смо народ који је обожавао Милошевића, а убио Ћинђића“, разјашњава он на другом месту (

Пешчаник

, 30. јун 2006)

[\[7\]](#)

. Па наставља: „није лако то волети, није лако томе припадати и са тим се поистовећивати, није лако бити српски патриота“. (Обратите пажњу на заменицу то).

Зато је за Угричића „презрење народа највиша форма родољубља“ (исто). „И зато, кажем вам: како ствари стоје, и даље за Србе важи: најбоља судбина је не родити се. Ах, како ово изговорити годи ушима, као горки лек на љуту рану“, узвикује Угричић (исто). „Савест је антипатриотска“, упућује он још Србе, „јер је непристрасна, а не попустљива и лаковерна, јер није слаба на такозване наше, није самосажаљива“ (*Полити*

ка , 13.
април 2010)
[\[8\]](#)

Зато Угричић, као неко ко је савестан и као неко ко је (анти)патриота, а сасвим случајно и у функцији директора Народне библиотеке, непристрасно и објективно приказује српско издаваштво од 15. века наовамо (изложба Народне библиотеке "Два Радослава – Два времена", *Месец културе Србије у Торонту*, 10. октобар – 10. новембар 2006). Као што је приметио један наш запањени исељеник (Радомир Батуран,

Видовдан

, 5. фебруара 2007)

[\[9\]](#)

, „међу осамдесетак изложених књига Народне библиотеке Србије нема Светог Саве, нема Мирослављевог јеванђеља, нема ниједне антологије народног стваралаштва, нема ниједне антологије ни старог ни модерног српског песништва, нема Његоша, нема Венцловића, нема Петра Кочића (у години његовог јубилеја!), нема Милоша Црњанског, нема Борислава Пекића, нема Слободана Јовановића, нема Николе Тесле (у години Тесле у целом свету!), нема Миодрага Павловића, нема Горана Петровића...“. Али је зато ту, у засебној витрини, књига Хелсиншког одбора за људска права

Порицање и потискивање антисемитизма

Јована Бајфорда, ту је књига начелника Народне библиотеке Саше Илића

Берлинско око

и ту је, наравно, књига директора Народне библиотеке Сретена Угричића,

Вечерас у Емаусу

. Непристрасно, савесно и (анти)патриотски, нема шта.

Како може неки Србин да каже „Срби не поштују истину“? – питате се ви. Ако то каже Србин, онда из тога следи да ни он не поштује истину, па зато ни овај његов исказ не може бити тачан. Али, на Угричића се не односи оно „Србин“ из његовог исказа, он није „ћирилаш-батинаш“, како је „Србе“ с презиром назвао један од званичних промотера поменутих дешавања у Торонту [\[10\]](#). Угричић је, наиме, „Srbin“, европејац, „Евро-Србин“ (у терминологији Соње Бисерко [\[11\]](#)). Када Угричић, дакле, каже „Срби не поштују истину“, то једноставно значи „

Ви

Срби не поштујете истину, док, напротив,

ја

Srbin за истину живим.

Ја

нисам као

ВИ

“.

Како може Угричић, онда, да у таквом народу буде управник Народне библиотеке? – питате се ви. „У било којој земљи на свету није могуће да будете антипатриота и да будете на челу неке од државних институција“, чуди се један читалац „Политике“ Угричићевом исказу како је „савест антипатриотска“ [\[12\]](#). Но Угричић није у недоумици. Јер, он је антипатриота само у односу на Србију, док је, напротив, патриота у односу на „Srbiju“. Управо је највеће лукавство и највећи успех реформског ума да се из пореза над Србима финансира стварање „Srba“. Као резултат тог деловања можда ускоро и буде реализован идеал да „и даље за Србе важи: најбоља судбина је не родити се“. А када се заврши таква прокићевска модернизација Србије („Србија ће бити модерна, са Србима, или без њих“), уместо народа кога „није лако волети, није му лако припадати и са њим се поистовећивати», биће направљен, или можда увезен, један други, бољи народ. Народ по мери. Е тек тај народ неће бити вредан презира, тек за такав народ неће важити диктум да је „презрење народа највиша форма родољубља“ [\[13\]](#).

Презирати свој народ – нема ли у томе, осим баналне снобовштине, и нечега помало неприродног? Има, али таква појава није непозната код жигосаних народа. Јевреји имају израз „самопрзећи Јеврејин“ (Self-hating Jew), настао према књизи Теодора Лесинга (Theodor Lessing), из 1930. године, *Јеврејске самопржње* (*Der Jüdische Selbsthass*). Када неки народ живи у окружењу негативних стереотипа, поједини његови припадници их усвоје као истините. То је познати психолошки механизам „стокхолмског синдрома“, када жртве прихватају вредности агресора. Такође, то је и „синдром злостављаног детета“, будући да таква жртва најчешће себе окривљује за зло које га је снашло. Стога је међу Јеврејима било и оних који су оправдавали најгоре антисемитске оптужбе, а неки су чак завршили као истакнути чланови нацистичких странака [\[14\]](#).

„Самопржња“ у случају „самопрзећих Јевреја“, наравно, није дословна. „Ови никоговићи себе не мрзе“, објашњава проф. Стивен Плаут (Steven Plaut) у чланку *Патологија јеврејског антисемитизма*

[\[15\]](#)

„Та они су нарцисоидни до сржи.

Они заправо мрзе

друге Јевреје

и желе да се

њима

деси неко зло (подвукао Плаут – С.А.). Ови јеврејски антисемити нису асимилационисти јеврејског корена који су изгубили занимање за сопствено наслеђе и постали

равнодушни према историји свог народа(...). Напротив, антисемитски Јевреји су баш повезани са својим

коренима

и управо те корене вешто користе као димну завесу испод које шире своје издајничке назоаре“.

Некад се појам „самопрзећег Јеврејина“ злоупотребљава како би се дисквалификовали неки критичари политике Израела према Западној обали. (И Плаут то ради у односу на Ноама Чомског). Ипак, ни најдоследнији критичари Израела неће тој држави замерити што на чело националних институција не поставља „самопрзеће Јевреје“. Професор Плаут је свој чланак завршио мишљењем да „психоза јеврејског антисемитизма нема свој пандан ни у једној другој нацији“. Он би се свакако поприлично изненадио када би чуо да у Срба не само да постоји истоветна појава, већ да се у Србији управо „самопрзители“ налазе на челу неких од важнијих националних установа.

То је, међутим, не само разлика у карактеру власти. То је разлика и у карактеру државе. Једна од ових двеју држава је озбиљна и суверена, а друга оперетска и компрадорска. Треба ли рећи која је која?

(Краћа верзија овог текста објављена је у *Печату*, бр. 118)

[1] *Човек у (пост)модерном добу*, Српско филозофско друштво, Сремски Карловци, 2008, стр. 52-76.

[2] Карактер овог есеја најбоље се види из следећег одломка: „У србији би степен нетолеранције био неупоредиво већи, тј. максималан, кад гејеви и наркомани не би испољавали натчовечанску способност самоконтроле и трпељивости према србима(...). Положај маргиналних група у науци, књижевности, уметности, култури у целини, уопште узев, крајње је незавидан: ни у једном важном подручју оне немају више од половине представника. Једини цивилизацијски симбол

гау приде

брутално је прекинут, чиме су изгубљене све наде да ће се срби икад цивилизовати.

Премда би то појединци прижељкивали, не може се бити истовремено и србин и геј, јер док гејеви отелотворују најузвишеније људске особине, срби немају у себи ничега људског. (...) Креативност српских злочина ужасава чак и најобразованије историчаре. Срби чак и сиду преносе својим opakим, злим погледом, пуним неутаживе мржње. Србокољачка солдатека се користи(ла) свим космичким оружјима да би уништила све што на свету вреди. Једини начин да српска војска престане да врши геноцид јесте да се специјализује за хапшење обијача трафика, ловљење кучића и помагање бакицама да безбедно пређу улицу. Ако се српском `војнику` да било какво оружје, макар и зарђала кашика, он одмах размишља кога ће да прекоље“ (54)

[3] <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/sreten-ugricic-kao-demistifikator-srpstva.html>

[4] <http://www.politika.rs/rubrike/Kulturni-dodatak/Principi.sr.html>

[5] <http://www.pescanik.net/content/view/586/123/>

[6] <http://www.pescanik.net/content/view/216/123/>

[7] <http://www.pescanik.net/content/view/586/123/>

[8] <http://www.politika.rs/rubrike/intervjui-kultura/Savest-je-antipatriotska.sr.html>

[9] <http://www.vidovdan.org/arhiva/article728.html>

[10] Исто.

[11] Види њен уводник у *Хелсиншкој повељи*, мај 2001.

[12] http://www.politika.rs/index.php?lid=sr&show=rubrike&part=list_reviews&int_itemID=130899

[13] Угричић је идеалиста, баш онакав каква је и Ела у Нушићевом *Мистер долару*. Да подсетим, на питање г-ђа Саветниковице зашто толико жели да се уда за Жана, новопеченог богаташа који је „дојучерашњи келнер у клубу где је ваш отац председник“, Ела одговара: „Хоћете ли да вам искрено кажем? – Волела бих. – Ја сам, видите, велика идеалисткиња. – Тако. – Мој идеал, моји снови, били би на пример: огромни бели мермерни стубови, између њих се вију широки степени застрти дебелим саговима, измеђ стубова још и лустери који носе велике бронзане фигуре. Ти степени воде у моје апартмане. Моји апартмани... (...)бела соба, зелена соба, плава соба... и уопште, собе свих дугиних боја... Ја излазим из своја тоалетнога кабинета, испраћа ме моја лична собарица огрћући ме велурским мантилом; силазим низ степенице, а прати ме ливрејисани лакеј; портир скида капу и, клањајући се дубоко, отвара тешка стаклена врата опточена месингом. Излазим, а пред вратима мој сав никлом обасут лимузино; шофер се дубоко клања и ја улазим добацујући `Џокеј клуб` (...) – Мора се признати да сте велика идеалисткиња!“ (

Дела Бранислава Нушића

, „Издавачко предузеће

Јеж

, Београд 1963, књ. 8, стр. 91-2).

Тако је и Сретен Угричић велики идеалиста. Он би јако волео Србе, он би баш био велики српски патриота, само када би Срби били бољи, лепши и паметнији – говорили енглески, живели у швајцарски чистим и уређеним селима и градовима, били немачки приљезни и педантни, имали америчке фондове за откуп слика и књига, били хладнокрвни и толерантни као Холанђани и, наравно, редовно слушали „Пешчаник“ и читали „Бетон“... О, какав би само патриота он тада био, како био само он онда волео Србе... Али, пошто овај народ није такав, шта друго да ради један идеалиста-патриота него да свима саопшти како је „презрење народа највиша форма родољубља“.

[14] Рецимо, Ден Барос (Dan Burros) и Леонард Холштајн (Leonard Holstein) били су истакнути припадници Америчке наци партије.

[15] <http://frontpagemag.com/2010/02/16/the-pathology-of-jewish-anti-semitism/>

Самопрзители

Пише: Слободан Антонић
субота, 12 јун 2010 06:06
